

UČITELJSKI
T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega mesca, in velja za celo leto v tiskarnici in po pošti 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr. nov. dn.

Tečaj II.

V Ljubljani 15. oktobra 1862.

List 20.

Mali spominek

prečastitljivemu svitlemu knezu in škofu lavantinskemu

ANTONU MARTINU SLOMŠEK-U.

Harfe, lire so mi obmolknile,
Bitko je mi, da pero zastaja,
Žalost huda serce mi navdaja;
Še besede so mi potihnile.

Milo plaka tam slovenska vila;
Um ne more žalosti vkrotiti,
Hudega ne z dobrim namestiti,
Kar storila nam je smert nemila.

Oče pustil samo je družino,
Ki dajal ji je naj boljše hrane,
Celil vsake ji številne rane,
Z vsem oblaževal je domovino.

Vечно bo v spominu se hranilo,
Kar mu cerkev dolžna je in Slava;
Blagor ti gorica in planjava,
Kjer njegovo seme bo kalilo!

L. T.

Pervi šolski dan.

Otroci pridejo večidel pervikrat prav boječi v šolo. Bojé se nekaj zato, ker jim je v šoli še vse ptuje in neznano, nekaj pa tudi zato, ker jih marsikteri nespameteži strašijo in s šolo žugajo, kakor da bi bila šola samo za strahovanje in otroška pokora. Učitelj mora tedaj pred vsim drugim otrokom odpraviti ta vcepljeni strah in jih pripravne storiti za prvi šolski poduk. Kaže naj se jim koj prvi dan kot prav prijazen in ljubeznjiv oče. Pogovarja naj se ž njimi in poprašuje naj jih blizo tako le:

Kako ti je ime? — Janez si! — Kako pa tebi? pa tebi? i. t. d. — Zdaj vas že poznam. Ti si Janez, kaj ne? ti si Jože, ti si France i. t. d. — Povej mi, Janez: Čigav si? — Kako je ime tvojemu očetu, kako pa materi? — Tako je. Ali imaš tudi brate in sestre? — Koliko imaš bratov? Koliko sester? Kako je imé bratom? Kako sestram? Kteri brat je večji, in kteri je manjši kakor ti? — Jože, povej mi, kakšna je vaša hiša? — V katerem kraji stanuješ? — (v kateri vasi? v katerih ulicah? i. t. d.) — Kdo iz med teh le učencov stanuje tudi v tistem kraji? — (Učitelj naj se oberne še k drugim otrokom.) Kteremu iz med vas je tudi imé Jože? Tebi! tebi! pa tudi tebi! Tete, koliko Jožetov! — Ako bi jaz hotel le enega Jožeta viditi in ž njim govoriti, bi ga mogel še drugače poklicati, če ne, bi se mi vsi Jožeti naenkrat oglasili. — Povej Jože, kako ti je še imé? — Tako, prav si povedal! — Kako pa tebi še? pa tebi? i. t. d. — Zdaj že vem, kako vam je vse imé, čigavi ste, kje stanujete. Kmali bote tudi vi vidili, kako prijetno je pri nas v šoli. Poglejte nekoliko po šoli. Tukaj je marsikaj. — (Učitelj naj pokaže s perstom zdaj to, zdaj uno reč, post. mizo.) Poglejte, ali imate tudi domá kaj takega? — Kaj je to? — Nežika, reci zdaj prav glasno: To — je — miza. — Kdo bo še prav lepo glasno rekel: To — je — miza? — Povej ti, Jurče, pa prav lepo! — Kdo še zna tako lepo reči? — Urška, reci tudi ti tako! — Recite enkrat vsi skupaj: To — je — miza! Še enkrat! še enkrat! — Miha, kaj pa je to? (klop kaže.) Recite vsi: To — je — klop! Ktere reči že poznate v šoli? — (Tako naj učitelj vse reči po versti otrokom kaže in se ž njimi pogovarja. Potem naj reče:) **Jutri** (ali popoldne) bote prišli zopet v šolo, in tako vsaki

dan! To bo veselo! veliko lepega se bote učili. Jutri vam bom nekaj prav lepega povedal i. t. d., i. t. d.

Resnica in laž.

(Konec.)

Kadar imaš pa z lažnjivcom opraviti, pred vsem poglej, zakaj da se je zlagal. Če se otrok zlaže iz lahkomiselnosti, boječnosti ali strahu, kaznuj ga le mehko; če se pa znabiti zlaže iz zvestobe do prijatla, tako bi včasih že bilo zadosti, da se pokrega in da se mu pokaže, kako je to napčno. Če se pa otrok zlaže iz samopridnosti ali hudobije, naj se ojstro kaznuje. Še bolj kot nedolžnemu otroku, ki še resnico ljubi, dokazuj laži navajenemu, da poštenje nad vse veljá, da si resnični zaslužen kazni zmanjša, lažnjivec pa svoje zadolženje še le povekša, da se odkritoserčni že s tem plačuje, da se mu zaupa, — da se pa lažnjivcu toliko manj verjame, kolikor večkrat se je zlagal. V spomin pokličí lažnjivcu Boga neskončno resničnega in pravičnega, ki vsako laž sovraži, ter jo ojstro kaznuje. Sv. pismo nam to v veliko zgledih pokaže, kateri naj se mu pred oči stavijo. — Otrok naj se mirno in pohlevno izprašuje, da tako ložeje resnico pové. Varovati se je treba preveč zvitih in zapletenih vprašanj, ker take otroka zadržujejo in obtežujejo, da bi povedal resnico. Lažnjivec pa naj se s tim kaznuje, da se osramoti; to je boljši, kakor telesno kaznovati ga, ako ni zraven laži še kaj drugega pregrešil. Nekteri pa otroka pri prvi laži verlo našeškajo, da bi si dobro zapomnil in se tako laži ne navadil.

Ako se je pa otrok na pot poboljšanja podal, pomagaj mu, kolikor se dá; zopet mu zaupaj, da bi tako postal bolj odkritoserčen. Nikoli potem ni treba otroku reči: Gotovo ti ne boš resnice povedal, moram že kje drugej pozvediti. — To zbada, poboljša pa ne. Privabi sebi otroka z ljubeznivim in krotkim obnašanjem; pokaži, da se v resnici veseliš nad njegovim poboljšanjem, — dobil bo moči in stanovitnosti; zaupal ti bo popolnoma, ker vidil bo, da le za njegov blagor skerbiš, in rešil si njegovo dušo.

Dveh reči je treba tukaj omeniti. Kako namreč ravnati, kadar se jih je veliko pogovorilo, da bodo terdovratno la-

gali, kadar se je kaj nespodobnega v šoli zgodilo, od česar pa deležniki nič nočejo vediti? Kako ravnati z otrokom, od kterega je pričakovati, da vkljub vsemu kaznovanju iz prevzetnosti ali svojeglavnosti resnice ne bo povedal. Vzemimo to oboje pod eno, ker mislimo, da se mora obakrat po enem načelu ravnati. Če učenik kaj takšnega zapazi, naj pusti to reč za en čas, pa ne tako, kakor da bi tukaj nič storiti ne mogel. Naj reče naravnost: Govorili bomo od tega drugi pot. — Na skrivnem naj pa oprašuje in opazuje, kaj delajo in govoré tisti, ki jih to zadeva, in skoraj bo vselej tako srečen, da bo kaj gotovega zvedel. Lažnjivcov naj pa nikar dalje ne izprašuje, ampak naj jih prepriča, in v tem podučí, da resnica nikoli ne ostane prikrita. Zanesljivo jih potem more kaznovati.

Če boš tako ravnal, resnični in odkritoserčni bodo tvoji učenci. Ako je pa kakšen otrok tako svojeglaven in terdovraten, da ne neha lagati, pa tudi nikar ne nehaj kaznovati ga. Zraven tega pa Boga prosi za takšno zgubljeno dušo, ki naravnost v pogubo dere.

Nekteri skušeni odgojitelji tudi svetujejo za takega otroka očitno v šoli moliti, dasiravno ne imenovati, koga da mislijo. To se nam ravno nič čudnega ne zdi, ker le Bog sam more predelati človeško serce. Bog pa hoče, da ga prosimo.

Ako se bomo omenjenih vodil deržali, marsikterega bomo od pota pogubljenja odvernili; pogubljen bo pa le tisti, ki sam hoče tako imeti.

— k.

Iz zgodovine kerščanske ljudske šole.

(Dalje.)

Imamo pa tudi gotove dokaze. Še v prvi polovici 15. stoletja, ko že dalj časa odgojenje ni bilo tako dobro kot v 13. stoletju, potuje med drugim tudi Talijan Aeneas Sylvius Piccolomini (pozneje papež Pij II.) po nemških deželah, in hvali posebno šole, da ne najde na Nemškem kar nič barbarskega *) razun domačega jezika. Kako se tedaj more opravičevati tisto zeló razširjeno vpitje, da je bil srednji vek barbarski. Srednji vek je imel svoje pomote, kakor jih ima vsaka doba; ljudje pa v 12. in 13. stoletju gotovo niso bili nevedni in brez poduka.

*) Barbari bili so pri starih Rimljanih in tudi tukaj pri Eneju vsi tisti inostranski, ki niso imeli rimske omike in izobraženja.

Ali v 14. in 15. stoletju se je zopet vse in povsod na slabeje obračalo. Odkar so jenjale križanske vojske, je družina človeška neznano divja postala. Žlahtni vitezi, ki so večkrat zavoljo prevelike zapravljivosti ubožali, orožja pa vajeni bili, začeli so naj pred po Nemškem, ker toliko let ni bilo krepkega vladarja, pota oblegovati, in so tudi pozneje, ko je cesarska oblast čedalje bolj pešala, po divjaško ropali. Kakor je bilo na Nemškem, tako je bilo v tistih dneh kmali povsod. Bojevali so se naj poprej z bogatimi kupci. Prepirali so se pa vitezi tudi med sabo in s svobodnimi mesti po deželi; poslednjič so se pa bojevali vse navskrižem. Kristjani postali so zopet sirovi in malovredni. Povsod je bilo slišati rožljanje orožja, pa žalostnega zdihovalja čulo se je povsod od silne pijanosti in od nesramnega govorjenja, od nevednosti in velike razuzdanosti. Še strašna šiba božja, — črna kuga, ki se je od izhoda po zahodu širila, in kervave domače vojske ljudstva niso zdramile. Kazalo se je, da bo še huje, ko je strašni angel morije cvetečim mestom in prostranim krajem prebivavce pomoril in raztergal vse vezi družinske. Kaj ni bilo več Gregorja in duhovščine, ki bi se bila poganjala za omiko in nrvnost? Od kar je Bonifaci (1303. l.) tako žalostno sklenil, zgubili so papeži svojo veljavo, ki je dosedaj vse v strahu obderževala skori 70 let. Papežem, ki morajo le za Francijo delati in so tedaj v sovraštvu s celim svetom, ugovarjati so začele ljudstva. Sramotivno hlapčevstvo neha; zvari se pa iz njega razkolništvo, ki pol stoletja cerkev neusmiljeno rani. Kerščanski svet se razcepi v dve, enkrat še celó v tri stranke; zmerjanja in pripiranja pa ni konca, ne kraja. Tudi ta stiska preneha. Z ozirom na vnanje okoliščine stavili so za papeže može, ki so bolj znali varovati svetno rimsko oblast, kakor pa čast kerščanske cerkve; potrebovali so v političkih homatijah tistega časa premedenega zavijona Aleksandra VI., v vojskinem hrupu naslednjih dni pa hrabrega vojaka Julija II., ki sta osebno sveti cerkvi zbudila veliko nasprotnikov. Po deželah kerščanskega sveta so pa delali, kar se je poljubilo. Otroci knezov — desiravno so večkrat poklicani bili za duhovski stan — polastili so se škofijskih sedežev kot dedne lastnine za svojo rodovino, in pojedini je več škofij vladal. Kdo se bo tedaj čudil, da so pri teh okolistavah katedralne šole, kjer so še bile kot duhovske seminišča, čedalje bolj pešale, da je nevedna nižja duhov-

ščina v vesoljnem potopu tudi tu in tam poplavljena bila, da je po samostanih tu in tam red pešal in višji učenost zaspala, da v mnogih krajih duhovskega stanu niso nič kaj spoštovali. Boljši duhovni pastirji, katerih je bilo gotovo še veliko število in redovniki, naj bolj pa verli bogoslovci obvarovali so svet občnega pogreznjenja; kmali pa stopi nov nevarin sovražnik — humanizem — na noge. Imenovani niso mogli poterčiti početja ljudi, ki so iskali svojega izveličanja po bukvah starih ajdov, v nemar pa puščali vse drugo, pa tudi kerščansko. Vname se huda peresna vojska; pravice in laži so se posluževali, da so duhovščino še bolj počernili kakor je bilo resnično. Kaj pa je nasledovalo iz vsega tega? Ljudstvo se je čedalje bolj na hudo obračevalo, šole so voditelji zanemarjali, ali pa jih je ljudstvo v nevednosti in samopašnosti oterpnjeno popuščalo. Goreči škofje in pobožni menihi sicer še veliko storé za ljudsko odgojenje, desiravno novega nič ne vpeljejo, temuč le staro ohranjujejo. Tudi neverskih ljudstev usmilujejo se v tistem času. Pridobljeni so bili za kerščansko omiko in izobraženje Litvani (1386. l.), veliko Laponcov na visokem severju in Mavri na daljnem jugu, pa tudi še veliko prebivavcov na zahodnih afrikanjskih bregovih. Še celó nova družba v podučevanje ljudstva vstane v tistih viharnih časih. Gerardus Groote (1340. l.) rojen v Deventer-u vpeljal je zavod bratov skupnega življenja (imenovanih Hieronymianov). Bratje so bili iz prvega neduhovni, potem svetni duhovni, po pravilih sv. Avgušтина, ter so podučevali naj poprej revne otroke v vednostih za vsakdanje življenje naj bolj potrebnih, ter so vse opuščali, kar človeka ne zboljša. Razprostirale pa so se hitro njihove šole ter se razširjale posebno po severni in severnozpadni Nemčii. Na jugu pa so zedinovali se tudi svetni učeniki v družbo: Oratorium božje ljubezni, in na Laškem je okoli 3000 učenikov mladosti boljši pot nastopovalo. Sploh pa so želeli vsi boljši ljudje tistih časov prenarredbe pri poglavarju in podložnih, pred vsem pa pri duhovščini. Ta glasni klic razlegal se je do papeževega prestola. Ali kaj pomaga vse to? Gregorja in Inocencija ni bilo več! Poskušali so to doveršiti po cerkvenih zborih. Bog pa je pripustil, da tudi tukaj niso nič opravili. Prišli pa so nepoklicani od vseh strani, ter so prenarajali na svojo roko. Namesto da bi pa bili prah od svete cerkve odmetali, jeli so razruševati njene stebre in podpore.

Poskušali so že to v 13. stoletju tako imenovani čisti *); krivoverci, v svojem nauku zeló ločeni, složni le v tem, da so se bojevali zoper pravo cerkev Jezusovo. Namesto kaj popraviti, so le razdevali. Bili so sicer zaterti; ostalo jih je pa nekaj, ki so se potaknili po Piemontu in Pemskem. V začetku 15. stoletja tam nastopi Janez Hus († 1415. l.), ko je sploh vse živo čutilo potrebo preuredbe, ter si prederzne na svojo roko zopet prenařejati. Namesto pa, da bi bil kaj popravljen, zbudi kervavo mednarodno vojsko. Stoletja komej zamorejo popraviti, kar se je tam razdajalo v dvakrat desetih letih. Verh tega pa sprejme še praško vseučilišče krivo vero, in duhovniki svoji veri zvesti nočejo iz takih šol učencikov. Mislili so, da je boljši, da otroci manj znajo, kakor pa, da bi se v naukih sv. vere spridili. Tako nastopi med tem, ko so se po cellem kerščanskem svetu ljudje ruvali, 16. stoletje.

Tedaj nastopi pa na Saksonskem l. 1517. Martin Luter; ž njim vred pa cela truma pridnih pomagačev, ali pa mojstrov na svojo roko, ki so iskali prihodkov in žen. Podpiral jih je po eni strani cerkveno-sovražin duh imenitnih tega sveta, po drugi strani pa nevednost ljudstev, ki niso razločili resnice od laži. Leta in leta so podirali pa nikjer postavljali, tedaj niso vstanovili nove cerkve, ampak le protestantizem — zaničanje vsega cerkvenega življenja. Tudi temu početju po pravici odrečemo, da bi bilo ljudsko odgojenje pospešilo. Kdo neki ne pozná kervave černe vojske, ki je vsled protestantizma vstala na Nemškem in drugih vojska, ki so se zbudile po cellem kerščanskem svetu.

(Dalje prih.)

0 vprašanjih pri letošnjem konz. spraševanju.

Pri letošnjem konz. spraševanju je bilo 21 začetnih učiteljev, kateri so dobili sledečih 16 vprašanj na izbero tako, da naj bi jih vsak polovico odgovoril in sicer razun pervega, (ki bi se moralo po nemški izdelati), naj bi se poljubno po slovenski ali nemški izdelovale. Bile so te le:

1. *Učitelj piše svojemu prijatlu o prijetnostih in neprijetnostih svoje nove službe, in pové nekaj zastran poslednjih, kako se nadja, da jih bo kmali odpravil.*

*) Katzer pozneje ketzer = krivoverci.

2. Kaj so poodčitovanja (*Versinnlichungen*), in kaj koristijo pri otroškem poduku?

3. Kako naj izrejniki ravná, da boljša nepokorne ali celó uporne otroke?

4. Prijatlu starega naj se razjasni, zakaj se spremenljivi deli govorjenja (*veränderl. Redetheile*) v „Slovensko-nemški gramatiki“ skupaj po več ločenih oddelkih obravnavajo. Po tem naj se mu tudi posamezno po zgledih pokaže, kako se po tej gramatiki more in mora prav koristno in mi-kavno obdelovati slovenski in nemški jezik.

5. To naj se posebno pokaže pri obdelovanji časovnika.

6. Kaj in kako različno se v nemškem jeziku zaznamnja šumniki (*Sauselaut*)?

7. Kako in po katerih stopinjah se morajo v ljudski šoli — posebno pri glavnih šolah — vaje v spisovanji opravljati in sicer po obeh polovicah šolskega leta v 4 razredih?

8. Star in skušen učitelj podučuje svojega mladega součitelja, kateri ga praša, ali bi tudi kaj spisoval v časopise šoli prijazne.

9. V koliko točk se da vse podučevanje zadevnih ravnateljev (*Methodiker*) zastran nauka v branji kratko vkup posneti?

10. V ktere poglavitne točke se dajo posneti vse predarjanja pri razjasnjenju števil do 10 in naprej po zadevnem napeljevanju (*Methodik*) za poštovanje na pamet?

11. Na ktere poglavitne stavke zastran oblik in vrednostnih sprememb (*Formen u. Wertveränderung*) drobov se naslanja vse številstvo z drobovi?

12. Kako naj se v mali šoli obdelujejo trístavkine (*Regel de tri*) naloge?

13. Koliko gold. avstr. velj. obresti dajo 8000 gold. dun. velj. po 2 $\frac{1}{2}$ od sto v 8 letih?

14. Nekdo zmenja 2400 gold. srebernih dvajsetic pri nadavku 24 za papirnat denar, in vzame za nadavkov znesek sukna, vatel po 6 $\frac{1}{2}$ gold.; koliko vatlov ga dobi?

15. Trije skupaj kupčujejo. A vloži 30000 gold., B v primeri od tega kakor 5:6, C pa dvakrat toliko kakor B. Koliko vložijo vsi vkup, in koliko dobička 15 od sto dobi vsaki?

16. Obseda 20000 mož ima dosti živeša (*provianta*) za

5 $\frac{1}{2}$ mesca; čez koliko časa bi moglo pa 13000 mož zraven priti, da bi vsi vkup še 2 $\frac{1}{3}$ mesca mogli shajati?

Da bi te vprašanja v „Tovaršu“ kaj več dobička rodile, so prečastiti gospod korar in šolski ogleda ljublj. škofije naročili, da naj bi se kolikor toliko tako reševale, kakor so jih oni sami drugi spraševanjski dan zbranim začetnim učiteljem razjasnovali. Za to delo smo naprosili verlega rateskega učitelja gosp. Petra Cebin-a, kateri je bil tudi pri konz. spraševanji, in nam je tedaj našo serčno željo prijazno spolnil. Gosp. Cebin tako le piše:

Po pismenem spraševanju bilo je drugi dan spraševanje ustmeno. Prečastiti gospod šolski ogleda vredili so ga tako, da so se pismene vprašanja ponavljale; zraven so se pa vendar z ojstro natančnostjo prepričati hotli, kako zmožen je vsakteri učitelj. Bilo je pa tudi omenjeno spraševanje velik govor, v katerem so prečastiti prašatelj iz svojega bogatega pedagogičnega zaklada dodajali, češar je učiteljem zmanjkovalo, jih prijazno podučevali, opominjevali, spodbujali, kakor jim je bilo priložno. Naj omeni „Tovarš“ v kratkih črticah nekoliko o rešitvah teh prašanj.

Nekako tako le so jih reševali:

1. Mladi učitelj pričakuje navadno na novi službi več, kot njega tam čaka, in si obljubuje zlate hribe in dole; kadar pa nastopi, vidi, da je tudi tu, kot povsod — dolina solzna. To ga dela nevoljnega. Učitelje težijo dalje večidel majhni dohodki, slabo stanišče, pretežke in pa preveč opravil, nasprotni farani in pa druge okoliščine, ki so krive, da iskreni in blagoljubni učitelj pri naj boljši volji ne more kaj pospeševati šole in njegove poduka.

Vsemu temu v okom priti, naj si učitelj ne domišljuje veliko o svoji službi. Povsod boš najdel, kar ti bo dopadlo, pa tudi, kar ti ne bo vseč. Kdor se hoče vsem nadlogam ogniti, mora iz sveta stopiti. V oziru pičlih dohodkov, slabega stanišča, preveč in pretežkih opravil — ako si jih sam ne more zboljšati — naj poterka tam, kjer je upati, da se mu bo odperlo; naj pa ne lamentira preveč, da priloga pohlevnosti ne zgubi. Sokrat, gerški modrijan, pravi: „Kdor naj manj potrebuje, je popolnomasti naj bližje“. Mnogo ljudi na svetu prebiva v visokih palačah in živijo gosposko in bogato; ali vendar

so nezadovoljni in niso srečni, kjer Boga pri njih ni. Brez dela, brez opravil nikdor ni srečen. — So ti farani nasprotni, nikadar se ne prepiraj ž njimi; molči rajši, ali pojdi strani, ako se ne moreš prepiru drugače ogniti. Bodi resnoben, pa vsakemu prijazen, če te je tudi razžalil; če nisi s tem drugega dosegel, imel boš mirno serce, ker si se premagal. — Novi iskreni učitelj pride iz šole na faro. Vidil je, kako otroci v mestu zaporedoma v šolo hodijo, kako napredovajo i. t. d., ali njemu je to še vse premalo. Moji učenci, si misli, morajo se več naučiti. Zdaj terpinči ubogo mladino z nauki, ki jih ne morejo prebaviti, da se bojijo šole kot jetnišnice; terpinči pa tudi sebe, da ga glava boli, nepremisljivo, da so dušne moči pri mestnih otrocih navadno bolj ugodne, kot pri kmečkih. Nevoljin potem graja nedolžne otročičke, ker ne morejo pretežkega bremena nositi. Ali ni taki učitelj pri vsi svoji gorečnosti za šolo hujši od voznikov, ki pretežke vozove nakladajo in živino terpinčijo? In koliko se takega greha po šolah stori! Brezumni ljudje potem pa še take učitelje hvalijo! Da bi si vendar vsaki učitelj zapomnil Vernalekenove besede: „Učitelj ne sme otrokom vsega povedati, kar vé; mora pa vselej vediti, kar pravi“. In zopet: „Vsaki učitelj naj se potrudi toliko doseči, kolikor se ozirno na okoliščine šolske more doseči. Naglost ni nikoli pridna. Si sejal zernje, moral boš čakati, da bo kalilo, zelenelo in dozorelo. Ravno tako pa še bolj počasno je z umom človeškim“. — So pa še drugi šolski napotki, katerih učitelj sam odpraviti ne more. V takih okoliščinah naj učitelj pomoči išče pri možeh, ki so za to; — sam naj pa tudi stori, kar more. Dolžnost naša ni popolnomast doseči, ampak po nji se truditi. Učitelj, ki časti išče pri norcih, zgrešil je pot do mirne vesti. —

2. Poočitovanja pomagajo pri poduku, da otroci lahko razumejo, ali zadobijo po pravih predočbah prave zapopadke od reči ali pa od dušnega stanja in njegovega djanja. Kar je zernu, ki smo ga sejali, zemlja, dež in solnce, to je dušni pripravnosti okolica in reči, ki otroka obdajajo. Otrok jih ogleduje ali občutuje, jih razločuje, si jih v spomin nabira, enake zbira pod občnost ali splošnost, različne pa odločuje, in zadobiva tako prave zapopadke. Vse, kar mladež vé in zna, zadobila je po ogledovanju ali občutovanju. Kar človek sam ni občutil, ne more si v duhu živo pred oči postaviti ali predoč-

biti; in vsa vednost in znanost, ki se ne opira na to naravno postavbo razvijanja uma, je puhla in lahko več škoduje kot koristi. Ravno zavoljo tega je ta pripomoček v šoli zeló važen; zraven tega pa še zljajšuje učencom in učiteljem nauk; ga stori prijetnega, ter podpira spomin otroški.

(Dalje prih.)

Številjenje starih.

Beremo, da se stari Rimljani in drugi narodi niso tako v številjenju izuriti mogli, ali pa niso hotli, kakor mi.

Njih število se je po perstih začelo, kar nam veliko reči spričuje.

Živelo je v južni Ameriki (v Terafirmi) ljudstvo z imenom *Tamaniahi*. Čudno in nezapopadljivo je, da so imenovani samo s štirimi številkami težke, silo velike številstva izdelovali (se vé, da z velikim trudom in prizadetjem). Ako so p. številko 5 naznaniti hotli, so celo človeško roko narisali. Naprej do devet so pa narisani roki še po 2, 3 ali 4 perste pridevali. Številko 8 so naznanili z 8 perstmi. Znamnje za deset ste bile dve roki = . Namesto številke naše ednajst so celega človeka narisali, ki je z obedvema rokama en perst na nogi imel. Ako so 20 zapisati hotli, so enega Indijanca, za 40 dva, za 60 tri Indijance narisali (ker pri vsakem so perste na rokah in na nogah šteli). Velike številke so različno pisali. Obilnost te ali une baže so naznanjali z lasmi; pri takem znamenju si je že vsaki bravec neizrečeno veliko številko misliti mogel. — Prejšni in sedanji Rimljani so gotovo svoje cifre ali številke od omenjenega ljudstva podedovali, kar nam njih številke znamnja vidljivo spričujejo. I nič drugega ne pomeni, kakor en perst, II dva persta i. t. d. V pomeni dlan ali roko in X (kar izhaja iz znamnja X) obe roki; tedaj 10.

Svobodno sodimo, da so te znamnja pozneje bolj prebrisani, modri in učeni možje znajdli, posebno ako velike rimske številke preišljujemo. —

Vidimo iz tega, da si prvo ljudstvo za posvetno blagó ni toliko prizadevalo kakor sedanje. Tudi se takrat goljufije ni bilo tako zeló bati, ker bili so gotovo bolj pošteni. Ali zdaj, joj! kakšne številke nam časi donašajo!

L. T.

RAZDELJEVANJE

učilnih ur za male šole, kjer se otroci treh razredov v eni izbi skupaj poučujejo.

Dnevi	Raz- redi	D o p o l d n e			P o p o l d n e	
		1. uro.	2. uro.	3. uro.	1. uro.	2. uro.
Ponedeljek	1.	Kerščanski nauk za vse tri razrede.	Branje, prepisovanje.	Prepis. rač. iz glave.	Branje, prepisovanje.	Pisanje.
	2.		Pisanje, branje.	Računanje iz glave.	Slovnica.	Računanje na tabl
	3.		Pisano računanje.*)	Slovnica.	Lepopis, branje.	Slovnica.
Torek	1.	Pisanje.	Branje.	Prepisovanje.	Ponavljanje keršč. nauka za vse 3 razrede.	Prepisovanje.
	2.	Spisje.	Pisanje.	Branje.		Spisje.
	3.	Branje.	Pisano računanje.	Pisanje.		Branje.
Sreda	1.	Kerščanski nauk za vse 3 razrede.	Branje.	Računanje iz glave.	Prepisovanje.	Pisanje, branje.
	2.		Slovnica.	Računanje iz glave.	Na čisto prepis. v spisov.	Na čisto prepis. v spisov.
	3.		Pisanje.	Spisje.	Spisje, branje.	Prepisovanje.
Petek	1.	Kerščanski nauk za 2 razreda	Pisanje.	Branje.	Branje.	Pisanje, branje.
	2.		Spisje.	Slovnica.	Slovnica.	Pisano računanje.
	3.		Ev. in bibl. povestnica.	Računanje iz glave.		Na čisto prepis. v spisov.
Sabota	1.	Pisanje.	Prepisovanje, branje.	Branje, rač. iz glave.	Ponavljanje keršč. nauka za vse 3 razrede.	Pisanje, rač. iz glave.
	2.	Računanje iz glave.	Branje, pisanje.	Pisanje, spisje.		Branje, pisanje.
	3.	Spisje.	Pisano računanje.	Na čisto prepis. v spisov.		Spisje.

*) Namesto računanje se bolj reče: številjenje ali številkanje.

Prosto mnenje o cerkveni godbi.

Ne štejem se dovolj učenega, da bi mogel v tej važni reči obširno govoriti; še manj pa, da bi dajal pravniše vodila; toda, česar sem se sam prepričal, vidil in slišal, od tega opomnim nekoliko, in svojim tovaršem podam v prevdarek.

Brali smo že v „Tovaršu“ od nekega smešno izverstnega orglavca. Zraven pa še jaz pristavim, kar se pa bolj pogostoma tu pa tam čuje med ljudstvom po deželi, še to le: „Takšnega organista ni bilo, pa ga ne bo; ta jih zna drobiti, — to mu gre spod rok, ravno tako, kakor da bi godel“. — Dragi bravec, gotovo si boš mislil, kako umeten in izurjen je tak hvaljen orglavec; toda prosim, počasi razsojaj! Povem ti ta le resnični zgled: Prišel je že za celó starim učiteljem in orglavcom v fari I. čverst, mlad učitelj. Stari sprednik bil je zvest služabnik in spolnovavec svojih težavnih dolžnost, posebno pa v orglanju se je ko takšnega kazati hotel, ter se vestno deržal svojega starega kopita. Kar ga je kdo namreč pred letom v cerkvi igrati slišal, čuje tudi zdaj ravno še tisto, t. j. ravno tisti nastop, tiste pred- in medigre, ravno tisti konec, nekatere stare pesmi i. t. d.; igralo in pelo se je vedno enako, tako, da ušesa farmanov bile so že tako oglašene, ali marveč za glasbo oglušene, da če bi bil ktereга iz cerkve gredočega vprašal, kaj so danes v cerkvi peli, bi večidel vsaki naravnost odgovoril, da ni na to porajtal, ali da ni slišal.

Mladi orglavec je pa ves drugačen. Že v cerkev grede na tihem za ta dan odbrane melodije ponavlja, si s persti igra in takt bije, in ko z veselim obrazom k orglam pride, prijazno pogleda na desno in levo na svoje mlade pevce in pevke, če so že vsi zbrani in z določnimi pesmami preskerbljeni. Vse je v naj lepšem redu, in vidi se na obnašanju vseh, da so dobro izurjeni in skerbno pripravljani. Zdaj mašnikov strežaj k altarju gredé pozvončka, in orgle oglasijo se z lepo vbranimi, polnimi in krepkimi akordi, skerbno ogibaje se vseh robustih disharmonij, ter orglavec navdan s pravim duhom z umetno urnostjo lepo zbira in vbira vse na gladko. Sveto opravilo se začne; kar se zaslišijo lepo vbrani, krepki, čisti in gladki glasovi sicer mladih, pa dobro izurjenih pevcov in pevk, ter časoma glas tako lahno milo in ginljivo povzdigujejo, da človeka do dna serca presunejo in ga tako k pobožni molitvi spodbā-

dajo; še celó nekterega oterpneža ali zanikerneža v božji hiši presunejo. S takim duhom se pri vseh delih sv. maše ravna. Vse se lahko in na tanko razume, kaj se poje, in spreten orglavec vé gladko vbirati vse pred- in medigre v povzdigo božje slave. Za vsako nedeljo in vsaki praznik je posebej skerbno določeno, kaj se bo pelo in igralo. Iz cerkve grede donijo še mili glasovi v ušesih pobožnih poslušavcov, in marsikteri poslušavec si kako lahko vižico domu prižvižga ali pripoje, jo dobro v spominu ohrani, ter se pri svojih opravilih pobožno kratkočasi. Koliki razloček! Staremu orglavcu pomagale so večidel kaki dve 40 do 45 let stare pevki (če ne tudi kaka stara babica), prva z nategnjenim vratom skozi zobe svoj hervavi glas nategaje se cvilivši, druga z drugim s široko odpertimi ustmi se v prvega mešaje. Jedro tega lepoglasja je pa še kak možak včasih s svojim derečim, zategnjenim glasom z glavo kimaje vse drugo hotel prekričati. In vendar pri vsem tem se ni razumelo, kaj se poje, akoravno je vsako nedeljo enako bilo.

Ni čuda tedaj, da si je ta mladi orglavec pridobil občno ljubezen in čast pri svojih farmanih.

Mogel je pa ta ljubljeneec vse fare čez nekoliko let drugemu v godbi še bolj izurjenemu umakniti se. Tega naslednika prizadetje bilo je, da bi vso svojo umetnost v orgljanju praktično s tem pokazal, da bi po tirjatvi sedanjega časa in pravemu cerkvenemu ritmuzu zadostivši vse skozi igral le bolj počasne, milo otožne preludije. Toda revež naletel je tu. O takih robustih milo otožnih igrah, ki niso ročno speljane, prosto ljudstvo trohice zapopadka nima, in ga sploh imenuje nerodnega rogovileža. Nekdo tiste fare mi je rekel: „Takšnega orglavca ni bilo še pri nas, pa ga ne bo, kakor je prejšni bil. Rad sem že zavoljo lepega petja in orgljanja v cerkev hodil, ker sem komaj čakal, kdaj se bodo orgle oglasile in pevke zapele; zdaj pa ne morem nič kaj slišati tega bučanja in vriša orgel; ta pritiska in rogovili po orglah, da je strah. Tudi petje mi več ne dopade; je vse bolj tiho in zaspano; komaj že pričakujem, da je konec maše. Vsi bi radi, da bi se tega orglavca že skoraj znebili“.

Tako razumejo ljudje po deželi, in kdor jim ne vstreže, in jim ne igra, kakor da bi godel, ni njihov prijatelj. S tim pa ne rečem, da bi se smele v cerkvi igrati kake nerodne po-

svetnice na poskok, ker s takim igranjem igravec ne skruni samo božje časti, ampak si tudi na svojem osebnim spoštovanju zelo škoduje. Nikakor pa ne štejem za velik pregrešek, če se v cerkvi pri posebnih priložnostih (post. o Božiču in o Veliki noči pri veseli aleluji) tudi zaigra kaka vesela, pa v cerkvenem duhu vmerjena vižica, ali kaj enakega poštenega.

M. Jupel.

Potovanje za Savo.

Poslednji dni mesca kimovca podam se kje, kjer bistra Sava loči Kranjsko od Štajarskega, vezaje obe deželi s sosedno Hrovaško, na izhodno dolensko stran. Ne bom obširnejše popisoval, kako me je peš hodé čevelj tiščal, na vozu pa dolgi čas terl; tudi ne bom pravil, da sem jedel kadar sim bil lačen, za žejo pa rajše vino kot vodo pil, in da so me znanci gostoljubno sprejemali, — kaj takšnega se menda marsikteremu človeku zgodi; omenil bom le, kar je mene, ki sem pervikrat te kraje vidil, posebno mikalo. Potovaje za bobnečo Savo pregledoval sem sterma pečevje ter v duhu oziral se na tiste čase, ko so se bregovi, ktere zdaj savska struga loči, skupaj držali. Koliko tisuč let je preteklo, preden si je Sava svojo sedanjo strugo izdolbla! Kakšne so bile ta čas naše gorenske ravnine! Povsod pa se vidi ravno tista podoba. Kolikor bolj skalnati so hribi, toliko tesnejša je struga, po kateri se Sava vije; kjer so pa hribi bolj persteni, razprostira se pa lepa dolina za šumečo Savo. Reke so naravne meddeželne vezi; ali dan današnji svet ni zadovoljen s takšnimi natornimi poti; napravi si železne ceste, po katerih hitreje, cenejše in varniše svoje blago prevažva. Od Zidanega mosta naprej se savska struga v prijazno dolino razširi; tu pa stoji na obeh straneh reke vas za vasjo; po homcih raste vinska terta; popotnik memogredoč ozira se pa na številne cerkve, ki so postavljene na verh homcov. Med tem ko ljudje sedanjega časa premišlujejo, kako bi ložeje obogateli, ter velikanske dela v ta namen izvršujejo, stavili so njihovi predniki po visokih homcih prijazne cerkvice ter razodevali s tem pobožnega duha. Železnica za Savo in cerkve po hribih, kako nam počitujete namene in činjenje svojega časa! Železnica, ki pelje po štajarski strani je lepo in velikansko delo, brodnikom in voznikom pa javalne dopade; tem bo treba iskati drugačnega zaslužka. Ladije, kolikor jih je še bilo pri Zidanem mostu in v Kerškem, bilo so zapušćene, kakor hiše, iz kterih so se bili ljudje izselili.

V Kerškem mestu naselili so se terdi Nemci; pokadili so po mestu z neko prečudno zelijo, ki odganja Slovence, kakor sopuh smodnikov grille iz lesene bajte. Dolgo časa mislil sem, da hodim med terdimi Nemci, kar se še le v Brežcah na Štajarskem zavém, da stojim na slovenski zemlji. V farno cerkev stopivši berem na cerkvenih banderih slovenske napise; podobe svetnikov po cerkvenih stenah in po kupli namalane imajo tudi slovenske napise. Mislil sem sam

pri sebi: Lej, tukaj stanujejo olikani Slovenci, ki se ne sramujejo gospod Boga po slovenski častiti! Sicer je pa imenovana cerkev tako lepo in okusno zmalana in opravljena, da ni dalječ okoli najti cerkve tako zale in prijazne. Zares, kdor ima serce za slovensko ljudstvo, pozná tudi njegove potrebe in tedaj umé pobožnost ljudstva povzdigo-vati. Ljudje sploh so pa v vsakdanje opravila tako zamotani, da se ne zmenijo za višje blagra življenja; ptuja kultura jih je pa vendar toliko olizala, da se sramujejo svojega rodu; česar pa kdo ne pozná, tudi ne vé ceniti. V pondeljek pa se podam na klasično polje, kjer je nekđaj Noviodunum stalo; zdaj pa je tam na lepi ravnini revna vas Ternovo, poddružnica bližnje leskovške fare. Bil je na sv. Mihela dan ravno somenj v Ternovem. Ob 11. uri dopoldan prihajali so še ljudje iz vseh krajev. V nekdanji savski strugi je živinski somenj; ljudi se mi ni toliko vidilo, kakor na Gorenskem ob somnjih. Sedel sem v senci ter spremljeval z očmi prihajoče; spominjal pa sem se tistih časov, ko je mogočni Rimljan gospodoval po teh krajih, pa pošiljal svoje legijone v spodnjo Panonijo in Mezijo. Mislil sem, da vidim cesarja Teodozija, kako dere iz jutrovega na ajda Evgenija v zapadu. Na misel so mi pa tudi prišle divje kardela Gotov in Hunov, ki so verjetno skoz Noviodunum proti Emoni in naprej na Laško der-vile se. Zvunaj Ternovega proti Cirklam se sledijo nekdanje poslopja. Mislim pa, da tukaj ni kamen na kamnu ostal, kajti skoraj pred vsako hišo v Ternovem je viditi kupe kamnja, katerim se pozná, da so vzete iz razvalin starega zidovja. Znano je, da se tukaj najdejo stari denarji iz rimskih časov. Sava je tekla tik Novioduna; svet je tu-kaj nekoliko podoben ljubljanskemu polju proti Ježici in Posavju. V nekdanjem zatonu (Hafen) noviodunskem pa raste toliko zelja, da bi lahko celó Ljubljano ž njim preskerbel. Iz ternovskega polja se kaj le-po vidi na vse kraje. Viditi je tukaj 5 farnih cerkvá in več kakor deset drugih razpostavljenih po homcih na kranjski in štajarski zemlji.

Naj omenim še nekoliko od šolskih poslopij, ktere sem tu pa tam vidil. Šolska izba v Cirklah je komaj za tretjino otrok zadosti velika in je v najetem posloppju. Šola v Leskovcu je čisto iz novega postavljena; ima dve prav prostorne izbi in stanovanje za učitelja in podučitelja. Razun nekterih majhnih pomankljivost je poslopje prav namenu primerno. Da bi le otroci šolo pridno obiskovali! Ali kaj pomaga, ker se po deželi, menim da skoraj povsod, ko mine izpraševanje za spoved in sv. obhajilo, šole zeló sprazuijo. Tudi šolsko poslopje v Kerškem je veliko, in z nekterimi malimi preuredbami bi se dala prav prostorna šolska izba napraviti. Šola v Rajhenbergu na Štajarskem je čisto iz novega postavljena, prav primerno razdeljena, in je naj lepše poslopje v celem tergu.

Bilo je v torek zjutraj, ko jo dobro za rano maham za Savo proti Zidanemu mostu. Okoli sedme ure zjutraj, kar na enkrat zazvoni po vseh cerkvah na štajarski strani. Kaj je neki to pomenilo? Zapeli so zvonovi mertvaško pesem v spomin ranjkemu knezoškofu prečastitemu gospodu **Martinu Slomšeku**. Slišati to zvonjenje, pridejo mi na misel besede, ki sem jih svoje dni slišal brati: „Pravičen pa, desiravno umerje, na vekomaj živí; spomin ostane od roda do roda, in

pozni vnuki pripovedovali bodo njegovo slavo“. Bilo je življenje nepozabljivega knezoškofa enako sadunosnemu drevesu, zasajenemu za potokom milosti božje. Koliko je vendar rajniki storil, koliko se trudil, da bi kraljestvo božje na tem svetu razširil! Živo mi pa tudi pred oči stopi, kako je rajniki spoznal z bistrim in razsvetljenim očesom, kaj je v resnični blagor in korist slovenskega ljudstva; bil je tedaj naj veljavniši podpornik slovenskega ljudstva. Koliko grenkih ur je rajniki vžil izpolnivši to sveto nalogo! In zdaj pa je zgubila, kakor „Danica“ pravi, cerkev pregorečega aposteljuna, Avstrija naj zvestejšega državljana, Slovenija svitlo luč, ovčice lavantinske škofije pravega očeta in zvestega pastirja! Dokler pa se bo na zemlji spomin blagih mož spoštoval, dokler bo Slovenec zavedil se svojega rodu, imenovalo se bo ime rajkega z naj večjo hvaležnostjo. Njegov duh naj pa ostane nad nami; naj nas spodbada in navdušuje za vse lepo in blago, in naj nas uči Boga se bati in domovino ljubiti.

— k.

Zakaj noče pesnik peti?

„Zakaj ti lira noče peti!
Zakaj tak redko se glasi?“
„Ker žalostno je serce moje,“
Jokaje pesnik govori.

„Zakaj žaluje serce tvoje,
In ktere rane ga skelé?“
Še drugič praša ga prijatelj,
In pesnik mu tako pové:

„Jaz hude rane premisslujem,
Ki domovina jih imá,
Zatoraj jokam in žalujem,
Pretakanr toliko solzá.“

Tože
F. Mikeljnov.

Novice.

Od presv. Trojice v Slov. goricah.*) Vem, da me boš, ljubi „Tovars!“ poslušal, če Ti oznanim, kako imajo trojički otročiči občutljivo serce. — 22. avg. t. l. je bilo pri nas očitno šolsko spraševanje, in ta dan so ravno tudi obče spoštovani ondotni gosp. fajmošter, o. Bruno, od svojih duhovnih sosedov slovo jemali; poklicali so jih namreč njih redovni predniki na drugi kraj. Duhovni sosedje to zvedši, pridejo obilno k spraševanju, da bi se prepričali, kaj so se otroci naučili, in da bi se pri ljubem gosp. fajmoštru poslovili. Sme se reči, da poslušavcov pri tem spraševanju je bilo brez otrok blizo 200. Otroci so veselo, čvrsto in gladko odgovarjali. Hvala lepa tedaj gorečemu g. kaplanu o. Celestinu in g. učeniku Jož. Krajncu! — To spraševanjsko veselje pa je kmali splavalo po vodi, ali ne po vodi, temuč po solzah. — Pri drugih spraševanjih sem vidil, da so se otroci solzili, če niso daril dobili; pri našem spraševanju pa so

*) Nekoliko zakasnjeno.

se solzili tudi ti, ki so darila prejeli. Če se otrok joče, ni nič kaj posebnega, saj ima solz dovolj; toda pri nas se niso samo otroci solzili, temuč tudi odrasčeni. Slišal sem marsikoga reči, da kdor bi se pri tej priliki ne solzil, bi serca ne imel. Le poslušaj, ljubi „Tovarš“, kako je to bilo! Ravno hočejo prečast. g. dekan imena pridnih učencov in učenk povedati, katerim bi se lepi dari podelili, kar stopi k gospodom mlad deček, in na nekoliko povzdignjenem kraju prav gladko in ginljivo tako le začne govoriti: „Visokočastiti gospodje! pošteni možje in žene! preljubi šolarji in šolarice! — Vse je mlado in veselo, kamor pogledamo; ali moje serce je žalostno. Prej, ko vam povem žalost svojega serca, naj vam nekaj veselega pokažem. Kažem vam lep veseli vert, kjer lepe rožice cvetejo in mlado drevje raste, ki zlahten sad rodi. Popotniki, ki memo grejo, se radi tu pomudijo, gledajo v vertu lepe reči in hvalijo vertnarja, ki tako lepo svoj vert oskerbuje. Poznate li skerbnega vertnarja, in veste li, kje je ta lepi vert? Poglejte okoli s tega hriba, na katerem stoji naša lepa fara, cerkev in samostan. Trojička fara je ta lepi vert, ki ga naš gosp. fajmošter tako lepo oskerbujejo. Mi smo tiste rožice, moji tovarši in tovaršice, ki so nas gosp. duhovni oče za nebesa redili. Možje in žene so zlahtno drevje, ki so jih oni oskerbovali. Začeli so nam tudi našo trojičko cerkev popravljati in lepšati. Radi se ljudje pri nas pomudijo, gledajo lepe reči, hvalijo duhov. pastirja in ljudi, ki so vse tako lepo naredili. — To je veselje, ktereга imajo z nami, upam, tudi angeleci božji. Ravno taka je pa tudi žalost mojega serca, katero vam danes povem. — Skerbni vertnar je skerbel osem let za svoj dragi vert, in glejte! ravno danes zapušča on svoj lepi vert, in jemlje slovo od svojih ljubih rožic. To so naš preljubi gosp. fajmošter. Preblagi gospod! Vi ste nas lepo učili, in ste bili oče naše šole in velik dobronik naše fare. Zdaj greste daleč od nas. Kaj Vam bomo dali za Vaš trud za slovo? — Lep venec svetih čednost Vam bomo spletli, ker čemo biti pridni, bogaboječi in pošteni. Naše lepo obnašanje naj Vam bo hvala, naše pošteno življenje pa naj višja čast in tudi enkrat Vaš naj lepši venec v nebesih. Večni Bog, sam oče nebeški, naj Vam poverne Vašo skerb in plača toliko stopinj, ki ste jih za nas storili. Saj je vsmiljeni Jezus obljubil, da on bo namesti nas povračeval. Kar ste nam malim otročičem storili, ste Jezusu samemu storili. — Med rožicami pa raste tudi ternje, ki pika pridnega vertnarja. Oj, tudi v naši fari je kak tern, ki je ranil Vaše ljubeznjivo serce! Odpustite, preljubi duhovni oče, svojim otročičem, kar smo Vas razžalili. Saj vidite, da Vas imamo radi, ker se nam toliko toži po Vas. — Ker pa na tem svetu ne moremo več skupaj biti, daj nam Bog priti v nebesa, kjer se ne bomo več ločili! Molili bomo za Vas, in tudi Vi se nas spominjajte. Srečen pot vam želimo mi otročiči v imenu naših staršev in vseh farmanov. Pa tudi še nekaj Vas prosimo. Preljubeznjivi duhovni oče! ker nas bote zapustili, blagoslovite poslednjič nas, svoje otročiče!“

Po teh besedah zapojejo učenci s prav lepim in žalostnim napovom to le pesmico :

Bruno, kamo se odpravljáš?
 Ljubi Bruno, kamo greš?
 Oj, ti danes slovo jemlješ,
 Zapustiti nas ne smeš!
 Kaj je Tebi čeda st'čila,
 Oj preljubi naš pastir!
 Da bo Tebe zdaj zgubila,
 Svojeга veselja vir?

Lepše kakor dari zlata —
 Lepše hvala, solze so,
 Ki se Tebi, ljubi Bruno,
 Nam za Tabo vderajo.
 Vzemi naše gorke solze
 In položi na altar;
 Za popotnico naj bojo
 Bogu dopadljivi dar!

Deca, ki si Ti jih kerstil,
 V sveti veri jih učil,
 Vsi možje in žene mlade,
 Ki si Ti jih poročil, —
 Tudi zvoljeni pokojni,
 Ki si spremil jih od tod:
 Tebi danes vsi želimo
 Srečo pravo, lahek pot.

Dolgo let si Ti nas vodil,
 Dragi, mili naš pastir!
 Hitro hitro čas je stekel,
 Kakor pomladanski vir.
 Glej, kak silno se nam toži,
 Ker nas reve zapustiš;
 Samo to nas še tolaži,
 Da nas Bogu sporočiš.

Druge pasel boš ovčice,
 Vendar, Bruno, spomni se,
 Da imel si dobre duše,
 Ki so Tebe ljubile.
 Da bi na desnici stali
 Pred sodnikom zadnji čas,
 In se nikdar ne ločili, —
 Bruno, blagoslovi vas!

Zamišljeni smo zapustili šolsko izbo. V mehke otroške serca pa se je vtisnila ljubezen in spoštovanje do blagega duhovnega pastirja, ktereга se bodo otroci še stare dni spominjali. Prijatelj otrok.

Iz Kranja. 1. okt. se je slovesno odperla tukajšna doljna gimnazija s 4. razredi. Učencov se je že čez 150 oglasilo. Slava možem, ki so se trudili za napravo te potrebne šole!

Iz Ljubljane. Slovenska zaupnica, katero so tukajšni mestjani svojemu predstojniku blagor. gosp. M. A m b r o ž-u 28. sept. t. l. podali, se tako le glasi: „Kdor hoče dobro storiti, ni dosti, da dobro spozná, temuč mora tudi z nepremakljivo doslednostjo prizadevati si, da se dobro stori. — Gospod župan! Ko ste 29. maja 1861. l. prisegali, ste slovesno obljubili, da hočete prizadevati si za dušno in telesno dobro tega mesta in njegovih prebivavcov, in ste v tem sicer kratkem svojem blaženem službenem času prizadevali si po svoji najboljši moči ta visoki namen doseči, in ste premagovali vse nasprotnе hude zadržke. — Te verstice niso namenjene, da bi posamezno naštevale, kaj ste po obeh omenjenih straneh za dušni in telesni blagor že napravili, pričeli in dognali. Dosti nam je, da po eni strani omenjmo, kako se trudite, da ne le z osebno živo deležnostjo začetni ljudski poduk na vse strani tečno povzdigujete in osodo učiteljev, kar je mogoče, zboljšujete, temuč da se moramo tudi Vam zahvaliti, da ste sprožili, da se je dopolnila mestna glavna šola pri sv. Jakobu in da se je že vendar enkrat povejšalo šolsko poslopje pri uršulinarski dekliški šoli. — S skušnjami vterjenim in z natančno pravičnostjo združenim oskerbovanjem ste iskali poglavitnega vodila, da bi umni red pri ubogih, pri terštvu, pri var-

nostnih, zdravilskih in olepšavnih naredbah dognali in za to dobivali potrebne pomoči v rednih srenjskih dohodkih. Sploh se vidi, da ste naj bolj na to gledali, da ste z mestnimi dohodki tako ravnali, da ste ogibali se vsih nepotrebnih potroškov, kateri bolj koristijo posameznim, kakor vsem skupaj, in da ste vse, kar ste tako prihranili, obračali za res občekoristne naprave. — Po teh in veliko drugih straneh ste v tem kratkem času dosegli ali saj začeli veliko dobrih nasledkov, in mi podpisani mestjani in hišniki spoznamo, da smo Vam dolžni svojo hvalo zaupno izrekovati, in toliko bolj, ker ste pri vseh svojih službenih opravilih ravnali se po večnih pravičnih podstavnih pravilih enakosti pred postavo in resnične enakopravnosti vseh narodovnost“.

Iz Ljubljane. Knjiga: „Bericht über die Ausstellung von Schul- u. Unterrichtsgegenständen in Wien“ govori, kakor „Novice“ povedó, od ljubljanskih šolskih stvari med drugim na št. 140. tako le: „Žepni robec, ki ga je vezla (štikala) Wahlova Terezija, — roža, ki jo je vezla Pregelnova Serafina, in tertno listje, ki ga je vezla Vertovcova Karolina, je vsak občudoval, ki je te dekliske dela ogledoval“. — Tukajšne šole so se začele 1. t. m. — Gimnazijalnih in realnih učencov je dovolj. Normalna šola se je tudi letos začela v 8 učilnih izbah, in ima kacic 625 vsakdanjih učencov. Tudi smo slišali, da se bo zdaj v 4. razr. te šole slovenščina bolj obdelovala, kakor do zdaj. To je veselo; zraven bi bilo pa tudi zaželeno, da bi vsi učitelji glavnih šol (ne samo nekteri) ravnali se na tanko po postavnem redu v podučevanju in po dobrih sedanjih šolskih knjigah za glavne šole, in gotovo bi se ne godila krivica ne slovenščini, ne nemščini. V mestni glavni šoli pri sv. Jakopu je 300 vsakdanjih učencov. — Nunske vnanje šole pa se še niso začele, ker še niso vse šolske izbe gotove. — 1. t. m. je umrl mnogospoštovani gosp. Anton Vojska, dosluženi učenik tukajšne e. k. realke. Koliko spoštovavcov je imel ta častitljivi starček, se je vidilo drugi dan pri njegovem pogrebu. Bog mu daj večni raj! — Mesca sept. se je obhajal v Novgorodu tisočletni spomin rusovskega cesarstva, in pri tej priložnosti je dobilo tudi 25 avstrijancov od rusovskega carja častne rede za njih slovstvene zasluge. Med temi poslavljeni sta tudi naša slavna domorodca prof. dr. Miklošič in dr. Bleiweis, vrednik „Novic“. — „Tovarš“ tudi svojim čast. bravcom pové, da je gosp. Luka Svetec, adjunkt pri e. k. kantonski gosposki v Kočevju, ktereга sploh priporočajo za volitev dež. poslanca v Trebnem, izversten slovničar in verli podpornik naših šolskih knjig.

Premembi v učiteljskem stanu.

V ljubljanski škofii. G. Franc Kokalj, in Jožef Oder, poterj. pripravnika, sta postavljena za namestnega učitelja, prvi v mestno glavno šolo v Ljubljani, drugi v glavno šolo v Idrii.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Mille.